

تذبری در

سیره تاریخی اهل بیت علیهم السلام

محمد حسین الهی زاده

سرشناسه	: الهی زاده، محمد حسین، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: تدبیری در سیره تاریخی اهل بیت (ع) / محمد حسین الهی زاده.
مشخصات نشر	: مشهد: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی) ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ ص.
فروست	: به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)؛ ۱۳۹۹.
شابک	: ۹ - ۱۵۸۶ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸.
وضعیت فهرست نویسی	: فیا.
موضوع	: خاندان نبوت.
موضوع	: خاندان نبوت - فضایل.
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ ق ۷۴ / الف / BP۲۵.
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۹۳۱.
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۱۹۷۱۱۳.
تاریخ درخواست	: ۱۳۸۹ / ۰۹ / ۲۲.
کد پیگیری	: ۲۱۹۶۴۸۵.

تألیفات و نشرات

۱۳۹۹

تدبیری در سیره تاریخی اهل بیت (ع)

محمد حسین الهی زاده

ویراستار ادبی: حمیدرضا نویدی مهر (نگهبان)

چاپ اول / ۱۳۹۰

۲۰۰۰ نسخه / وزیری

چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

شابک: ۹ - ۱۵۸۶ - ۰۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

حق چاپ محفوظ است.

به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

دفتر مرکزی: مشهد، ص. پ. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹ و ۹۱۷۳۵/۱۵۷ تلفن ۳ - ۷۶۲۵۰۰۱، نمابر، ۷۶۱۵۰۷۹

دفتر تهران: ۸۸۹۶۰۶۲۰، ۸۸۹۶۲۳۰۱، نمابر: ۸۸۹۶۵۹۸۲

آدرس اینترنتی: WWW. Behnashr.com پست الکترونیک: Publishing@behnashr.com

زندگی این بزرگواران [ائمہ علیہ السلام]، علی‌رغم تفاوت ظاهری - که بعضی حتی میان برخی از بخش‌های این زندگی احساس تناقض کردند - در مجموع یک حرکت مستمر و طولانی است که از سال دهم، یازدهم هجرت شروع می‌شود و دویست و پنجاه سال ادامه پیدا می‌کند و به سال دویست و شصت که سال شروع غیبت صغری است در زندگی ائمه خاتمه پیدا می‌کند. این بزرگواران یک واحدند، یک شخصیتند. شک نمی‌شود کرد که هدف و جهت آنها یکی است. پس ما به جای این که بیاییم زندگی امام حسن مجتبیٰ را جدا و زندگی امام حسین را جدا و زندگی امام سجاد را جدا تحلیل کنیم - تا احیاناً در دام اشتباه خطرناک بیفتیم که سیره این سه امام، به خاطر اختلاف ظاهری با هم متعارض و متخالفند - باید یک انسانی را فرض کنیم که دویست و پنجاه سال عمر کرده و در سال یازدهم هجرت قدم در یک راهی گذاشته و تا دویست و شصت هجری، این راه را طی کرده است. تمام حرکات این انسان بزرگ و معصوم، با این دید قابل فهم و توجیه است...^۱

مقام معظم رهبری

۱ - شخصیت و سیره معصومین در نگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، شخصیت و سیره امام سجاد، امام باقر، امام صادق، امام کاظم و

فهرست مطالب

پیش گفتار	۹
مقدمه	۱۱
درس اول: نگاهی تحلیلی به زندگانی اهل بیت (ع)	۲۹
درس دوم: دوره تأسیس اسلام ناب (سیره پیامبر اعظم (ص))	۳۴
درس سوم: دوره تأسیس اسلام (سیره حضرت زهرا (ع) و امام علی (ع))	۴۱
درس چهارم: دوره دفاع از اسلام ناب (امام حسن و امام حسین (ع))	۵۵
درس پنجم: دوره تبیین علمی و فرهنگی اسلام ناب (امام سجاده، امام باقر و امام صادق (ع))	۷۴
درس ششم: دوره ترویج دین و فرهنگ سازی عمومی اسلام ناب (امام موسی کاظم، امام رضا، امام جواد، امام هادی (ع))	۱۰۰
درس هفتم: دوره زمینه سازی برای غیبت (امام حسن عسکری (ع))	۱۳۲
درس هشتم: دوره جهانی سازی اسلام ناب (امام زمان (ع))	۱۳۹

پیش گفتار

خاستگاه تمام ناراستی‌ها و دریافتهای ناکامل اعتقادی انسان، نبود شناخت است. خداوند با هدیه‌ای الهی به نام «خرد» و دستور به تفکر و تعقل، چگونگی برخورد با ناراستی‌ها را روشن ساخته است. اینک انسان باید شکر این نعمت را به جای آورد و با فعلیت بخشیدن به قوه عقل، از این نعمت بزرگ بهره‌مند گردد.

از دیرباز کشمکش صاحب‌نظران با هدف حل مشکلات در زمینه‌های گوناگون، جایگاهی بلند در مکاتب دانشی داشته است. یکی از ابزارهای پیشرفت دانش و دانشمندان، در سایه این درهم‌افتادگی ریزبینانه فراهم می‌شود، چنان‌که در عبارتی متین، از پاکی نیالوده به دریدگی پرده‌های گناه و خطا آمده است: «دو روز هرکس باهم برابر باشد، ضرر کرده است... و هر کس در خود پیشرفتی نبیند، دچار نقص است و مرگ برای چنین کسی بهتر از حیات است»^۱. این پیشرفت در سایه بررسی ژرف‌اندیشه‌ای افکار و آرا فراهم می‌شود؛ اما سخن این است که آیا با همه این کشمکش‌ها، توانسته‌ایم به هر آنچه نیاز بوده و هست، برسیم؟ روشن است که عقل انسان فقط آنچه را در محدوده خویش است، درمی‌نوردد و قدرتی برای کشف حقایق فراتر ندارد. براین اساس، به نظر می‌رسد اولین گام برای دریافت پاسخی همسو با نیاز پرسشگر و به دور از خطا، شناخت منبعی است تا بتوان با خاطری آرام و برخاسته از نیاز واقعی انسان، به هدف دست یافت.

۱ - محمد بن حسن حرّ عاملی، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، تحقیق مؤسسه آل‌البیت (ع) لاحیاء التراث، ج ۱۶، ص ۹۴، ح ۲۱۰۷۳.

شیعیان علاوه بر قرآن، اهل بیت را به عنوان بزرگترین منبع پاسخ به نیازها در اختیار دارند و عمل به وظیفه خود را در گرو شناخت این سرمایه ارزشمند می‌بینند. بنابراین، در رویارویی با نیازهای نوین، همسو با الگویی که از اهل بیت دریافت نموده‌اند، عمل می‌کنند و به نیاز واقعی خویش دست می‌یابند. باید الگوی رفتاری ائمه طاهرين را شناخت و با تدبیر در روش و منش گفتار و رفتار بزرگان دین، به نقش آنان در بروز و ظهور جامعه اندیشید. و از آنجا که تاریخ، منبعی کارساز در شناخت است، با بررسی تاریخ معصومان می‌توان به نوع و سبک رفتار آنان پی برد.

آنچه بررسی شده، به دو رویکرد عمده باز می‌گردد: رویکردی عرشی و توجه به عظمت مقام قدسی اهل بیت و دیگری نگاهی به مصائب و مظلومیت آنان. به نظر می‌رسد اگرچه هر دو نگاه ضروری است، موجبات کم توجهی و در نهایت محرومیت انسان از الگوپذیری را فراهم آورده است. خاستگاه این محرومیت را در برجسته ساختن یک یا چند جنبه از جنبه‌های زندگی ائمه طاهرين باید جستجو کرد.

این کتاب ارمغان تلاش نویسنده و همراهی و همیاری پژوهشگران مؤسسه فرهنگی تدبیر در قرآن و سیره است. این مؤسسه با هدف ترویج نگاه سوم، پا به عرصه پژوهشی همه جانبه نهاده و با تشکیل گروه‌های مسجّم و اهدافی از پیش تعیین شده به تحقق این مهم پرداخته است. یکی از گروه‌های فعال در این مؤسسه، گروه تدبیر در سیره معصومین است. می‌باشد. این گروه متشکل از دو بخش برادران و خواهران است و فعالیت‌های خود را در دو زمینه پژوهشی و آموزشی آغاز کرده است.

نوشتار پیش‌رو حاصل ایده‌ای نو و تلاشی هماهنگ و همسو در مؤسسه یادشده که به فضل الهی و عنایات بی‌شائبه اهل بیت به زیور طبع اراسته شده است. به یقین، در اولین کار کاستیهایی ممکن است به چشم آید که نیازمند بررسی و پژوهش‌های بعدی است و با راهنمایی‌های استادان فرهیخته حوزه و دانشگاه در آینده برطرف خواهد شد.

شایسته است از تمام عزیزانی که در نگارش این اثر همکاری نموده‌اند، بویژه پژوهشگران محترم آقایان: انواری نسب و حسینی یگانه و خانم‌ها: طلوع برکاتی، خاور نجفی، میری، بحرانی پور و گروه سیره مهد قرآن تبریز تشکر و قدردانی نمایم. همچنین، لازم است از اداره آموزش علوم قرآن و حدیث آستان قدس رضوی که در تهیه این کتاب نقش بسیاری داشته است، تشکر کنیم.